Ч. 205 (13.750). Львів, неділя 5. серпня 1934. Poutowy oplata oplacono ryczaltem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічне 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і колоп. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Комунікат.

Українська Парляментарна Репрезентація на свому засіданні в дні 2-го серпня ц. р. полагодила слідуючі справи:

1) По рефераті Голови У. П. Р. д-ра Дмитра Левицького про останні політичні події, та по звіті з конференції представників У. П. Р. у Міністра Внутрішніх Справ — Українська Парляментарна Репрезентація приняла одноголосно цей звіт та комунікат Президії з дня 13-го липня ц. р. до затверджуючого відома.

2) Вислухала звітів з теренів, які потерпіли від повені а саме: з Лемківщини, Підкарпаття і теренів на полудневих доплива: Дністра та обговорила можливости допомоги потерпівшим.

3) Згідно з рішенням з передостаннього засідання У. П. Р. з дня 9-го липня ц. р. вибрала комісію, яка має занятися підготовкою акції в справі протесту проти евентуального приняття С. С. Р. Р. до Ліґи Націй.

4) Рішила зголосити перед урядовими чинниками якнайрішучіший протест проти виділення повітів Сянік і Лісько з округи львівського апеляційного суду і приділення цих повітів до округи краківського апеляційного суду. Цю постанову уряду вважає У. П. Р. черговою спробою відірвати від української етнографічної території чисто українські повіти та позбавити таким чином населення тих повітів навіть тих мінімальних прав, які гарантують мовні закони з 31. липня 1924. (повіт Лісько має 92 проц. українського населення).

У Львові, дня 3. серпня 1934 року.

Президія У. П. Р.

Відгук подій із 1930 р. в англійському парляменті.

Англійські посли і льорди вислали до Ліґи Націй листа, яким пригадують, що Ліґа Націй вирішуючи петицію англійських послів у справі подій у Галичині з 1930 р. висказала побажання, щоб пошкодовані підчас цих подій дістали відшкодування від польського уряду.

Ліґа Націй розглянувши ці петиції, після справоздання референта п. Сато, приняла справоздання одноголосно, а проте побажання висловлене нею, досі невиконано.

Петицію підписали такі льорди і посли:

Льорд Ноель-Бакстон (член Палати Льордів, колишній міністр хліборобства); посол Рис Дж. Дейвіс (лейбур., колишній віце-міністр справ внутрішніх); посол Дж. А. Льоват Фрейзер (член урядової партії); посол Джон В. Гілс (консерватист, колишній віце-міністр фінансів); посол Фред Лулін Джовнс (ліберал), посол Гольфорд Найт (член урядової партії); посол Джофрей Мендер (ліберал); посол полковник Джосая Веджвуд (незалежний).

Збірні громади у львівському воєвідстві.

Міністерство внутрішніх справ утворило на основі самоврядного закону такі збірні громади на терені львівського воєвідства:

Повіт Бібрка 10 громад: Підгородище (10 сіл), Старе Село (5), Глібовичі Великі (6), Бібрка (9), Соколівка (12), Стрілиська Нові (13), Острів (11), Березівці (9), Ходорів (9) і Бортники (8).

Повіт Добромиль 11 громад: Бірча (19), Баковичі (5), Добромиль (13), Коростенко (9), Кузьмина (7), Нове Місто (11), Новосілки Диминські (8), Риботичі (10), Старява (11), Війткова (6) і Лопатин (6).

Повіт Дрогобич 12 громад: Горуцько (7), Меденичі (7), Нойдорф (6), Рихтичі (7), Стебник (8), Трускавець (1), Дережиці (5), Східниця (1), Кропивник Новий (6), Підбуж (10), Липник (8), і Добрівляни (8).

Пов. Городок 8. громад: Любінь Великий (16), Родатичі (10), Білогора (13), Домажир (11), Вишенка (5), Мшана (5), Лозина (4), Ставчани (3).

Повіт Львів 14. громад Білка шлях. (7), Бруховичі (13), Черкаси (7), Чишки (8), Давидів (9), Ярчів Старий (8), Красів (10), Кривчичі (3), Малехів (11), Наварія (14), Острів (16), Пруси (4), Сокільники (7) і Зимна Вода (7)

Пов. Мостиска 7. громад: Мостиска (16), Гусаків (12), Мальнів (6), Ніникут (12), Судова Вишня (9), Дитятичі (10) і Твердиня (11).

Пов. Перемишль 13. громад: Дубецько (11), Кривча (11), Куньківці (7), Оріхівці (11), Журавиця (16), Медика (2), Стібно (12), Поповичі (15), Міжинець (12), Германовичі (23), Вільшани (8), Пралківці (7), і Нижанковичі (1).

Пов. Рава Руська громад 11: Брукенталь (9), Гійче (5), Маґерів (9), Любича Корол. (7), Потилич (8), Селиська (6), Тарношин (10), Вербиця (8), Вороблячин (6), Камінка Вольска (1) і Белзець (1).

Пов. Рудки 6 громад: Купнович Нові (14), Конюшки Селян. (8), Погірці (10), Підзвіринець (13), Комарно (11) і Гошани (12).

Пов. Самбір 13 громад: Баранчичі (11), Блеховичі (7), Блахів (9), Дорохів (9), Дублини (5), Фельштин (9), Городище (9), Калихів (10), Биличі (9), Самбір (10), Ст. Самбір (14), Сусідовичі (1), і Стара Сіль (1).

Пов. Сокаль 8 громад: Белз (20), Хоробрів (14), Кристинопіль (12), Корчин (10), Перхач (5), Скоморохи (10), Тартаків (15), і Варяж (15).

Пов. Яворів 8 громад: Брухналь (9), Гнійничі (6), Нагачів (10), Оломля Мала (7), Скло (8), Великі Очи (13), Верблян (5), і Шутова (9).

Австрійські леґіоністи тікають з Німеччини.

ВІДЕНЬ, 3. 8. ПАТ. „Вінер Таґеспост" повідомляє, що з баварського табору Вайден утікло 600 австрійських леґіоністів, які в повному виряді рушили на 17 вантажних самоходах в напрямі австрійської границі. В Ратіставі заступив їм дорогу полк піхоти, якому вдалось задержати 60 леґіоністів. Решта втікла. Німецька влада замкнула частинно австро-німецьку границю. Щойно коли небезпека минула, отворено знову граничний рух.

На ліво чи на право?

З ПРИВОДУ ОСТАННЬОЇ ПРОМОВИ ПРЕМІЄРА КОЗЛОВСЬКОГО.

Львів, 3. серпня 1934.

Велика промова, яку перезучора виголосив перед „малим соймом", як себе називає Клюб ББ, — премієр проф. Козловський, казала виключно про господарські речі (якщо не брати під увагу кінцевого уступу про Березу Картуську). І тому, що стільки часу і місця присвятила справам господарським — та промова була наскрізь політична. А що не торкалася польських партійних відносин і тим більше не натякала навіть на відносини внутрі самого ББ, — то саме тому може бути зрозумілою, щойно у світлі нинішньої міжпартійної польської ситуації і закулісових комбінацій ББ.

Річ іде про т. зв. звужування і поширювання платформи ББ., або простіше: про боротьбу впливів між соціяльно лівими і соціяльно правими елементами у санаційному таборі. Відома справа, що з травневого табору розбитою вийшла лівиця і що найбільшим каменем образи для всієї лівиці був Несвіж, себто реституція польської аристократії і польської католицької „консерви" як політичного чинника. З яких внутрішньо- і закордонно-політичних мотивів творець травневого перевороту зрезиґнував з підтримки тодішніх лівих партій та несподівано для всіх них, що активно підтримували той переворот, звернувся на право, запевнюючи теж у новому своєму політичному угрупуванні ББ представникам великого промислу та великовласницької аристократії поважне місце, — з яких це сталося причин, це вже давні справи і їх аналіза довела би нас сьогодні задалеко. Стверджуємо лише факти, а до тих фактів належить і еволюція суспільних течій і надщерблення загальною кризою вартостей „Левятану" та багатої аристократії і зміна відносин на лівиці.

Наслідком тих фактів скріпилася в останнім часі тиха внутрішня боротьба, яка весь час існувала внутрі санаційного табору поміж лівими та правими елементами, боротьба, яка

навоєні була скрита за ідилічним гаслом господарського солідаризму, але внутрі йшла і за персональні становища і за дуже суттєві моменти — курсу господарської політики уряду. В останньому часі ми бачили вже й на сторінках самої санаційної преси відгуки тієї боротьби. Ось варшавський „Курієр Поранни“ друкує розмови з анонімовими активними діячами опозиційного Стронніцтва Людового, ось з другого боку „Час“ у досить поденервованому тоні запитує „що значить курс на ліво?“, а пос. Мацкевич у виленському „Слові“ апелює до марш. Пілсудського як единого чинника, що рішає про обличчя ББ. Позатим маємо у санаційному таборі молодих загорільців („Паньство Праци“), яким консервативні публіцисти просто закидають ширення большевицьких ідей (вивласнення, націоналізація і т. п.). Політично має це таке значіння, що одні бажали би коштом консерватистів і представників великого промислу з „Левіятану“ приєднати до ББ поважну частину пересвареного Стронніцтва Людового (головно б. „визволенців“, між якими є колишні легіонові старшини і члени П. О. В.), — друга знову сторона змагається втримати велику земельну власність перед натиском фіскального уряду і зберігти впливи польської консервативної думки. Наскільки поважною є ця боротьба, про це свідчать поголоски, які записала й варшавська преса, а саме, що поміж деякими членами нового уряду ідуть розмови навіть з б. членом Пяста б. маршалком Ратаєм, і що вневдовзі має бути розвязаний сойм головно з тою метою, щоби при нових виборах спекатися консерватистів...

Чи воно вже аж так далеко дійшло з упадком консервативних впливів — досить сумнівно. В усякому разі призначення міністром хліборобства б. члена „Визволеня“ Понятовського та міністром внутрішніх справ теж давнього „визволенця“, пізнішого близького однодумця проф. Бартля, п. Косцялковського, — збільшило надії польської селянської лівиці й її наступ на консерватистів.

Промова премієра Козловського доказала, що справді уряд хоче дещо зробити, щоби позискати собі впливових лівих селянських діячів, але, що теж не будуть це ніякі такі реформи, які дійсно змінилиб ідеольогічну структуру ББ („від Санойци до Радзівіла“) та які зробили би переворот у господарському житті Польщі. Бюджетова рівновага, сталість валюти, необхідність військових видатків, — це речі, які вже нераз говорили й попередники нинішнього премієра. Новиною є заповідь ліквідації тої великої зем. власности, яка настільки збанкротована, що ніяк не всилі помиритися з податковим урядом, і заповідь реформи суспільних обезпечень, які справді стали вже страшним тягарем для всього населення. Заповідь боротьби з господарськими „ножицями“, з надмірною диспропорцією промислових і хліборобських цін, оберталася у межах загальників. В остан. уступі промови премієр, як згадано, широко говорив про концентраційний табор, в якого „педагогічні прикмети глибоко вірить...

Для нас, українців, справа тої чи іншої перебудови ББ — байдужа. Для нас сутня справа це поправа матеріяльних відносин українського села і зміна національної політики влади. Сентиментами не кермуємося і в партійні доктрини польських партій не віримо. Тямимо, що кольонізацію на українських землях провадив не лише Пяст, але й разом з ним Визволене та Стронніцтво Хлопське — не вважаючи на псевдо-українофільські промови їх партійних лідерів у соймі. Знаємо теж, що серед польської лівиці по нинішній день на пальцях можна порахувати одиниці тямущі в українських справах, що нпр. серед „визволенців“ поза Тугутом, Калиновським, Возніцьким, важко дошукатися людей з ясним світоглядом в національній проблемі, що лідер Стронніцтва Хлопского Домбскі підписував не тільки варшавську умову, але й риський договір, і що взагалі багато причин для сентименту до польської селянської лівиці нема. Зайво, мабуть, додавати, що ще менше сентименту можуть мати українці до пп. Вісліцких і Вержбіцких, промислових дуків, та до польського поміщицтва з титулами і без титулів. Але знову справедливість каже добачувати факт, що ось в останньому часі саме зпоміж інтелектуальної польської консервативної правиці щораз більше одиниць цікавиться українською проблемою у протилежному від ендеків напрямку і що нпр. згадані консервативні часописи „Час“ та „Слово“ стають проповідниками здорових думок, що зроджуються у гурті Лося, Бохенських, Борковського, Мацкевіча. Соціяльна справедливість та національний лібералізм — це питання незалежні від старих і анахронічних партійних програм. Міродайними є лише діла — і тільки вони рішають.

ДРУГА ПЕРЕСТОРОГА.

Женева, дня 30. липня 1934.

Події 30. червня в Німеччині були першою перестророгою для Европи, останні трагічні події в Австрії є другою такою перестророгою. Деякі часописи поспішили порівняти вбивство Дольфуса з фатальними стрілами у Сараєві, що започаткували світову війну. Порівнання у своїй основі неслушне, бо сучасні відносини в Европі цілком інші, як вони були в 1914 році. Перед вибухом світової війни Европа була поділена різко на два табори держав, тепер же фактично в міждержавних відносинах Европи панує небезпечний хаос.

Останні події в Німеччині та Австрії мають своє велике значіння не тільки самі по собі, як з огляду на те, що моглоб стати наслідком їх. Громадянська війна в Німеччині наслідком евент. успіху бунту Рема допровадила би безперечно до большевизму в Німеччині, а поширення національно-соціялістичних розрухів в Австрії допровадило би до інтервенції Італії в Австрії та можливих збройних конфліктів над Дунаєм.

Мобілізація італійського війська на кордонах Австрії надзвичайно характеристична для сучасних політичних відносин в Европі. Вона показує, чого варті всі ці пакти від Ліґи Націй і Льокарна аж до останніх умов про взаїмну поміч. Один поважний англійський часопис писав, що інтервенція Італії викликала би відповідні заходи Югославії та Чехословаччини і поставила би Францію в дуже незручне становище.

Події в Австрії поважно збільшили ізоляцію Німеччини, але вони зовсім не збільшили єдности інших великих держав. Ізоляція Німеччини осамотнила навіть Італію в її суперечках з Францією. І це збільшує безумовно обурення в Італії проти Німеччини. А позатим великі держави стоять цілком безпорадні супроти внутрішнього розвитку подій у Німеччині та Австрії. Остаточне відсунення справи аншлюсу на невідомий час само по собі спричиниться до впорядкування европейських відносин лише в дуже незначній мірі. Зате роля Німеччини в австрійських справах, як її собі уявляють великі держави, може спровадити розвиток політичних відносин Европи на найбільш фатальний шлях.

Питання, перед яким стоїть в першу чергу Франція, а почасти й інші держави, а саме — Берлін чи Москва? — може бути розвязане на користь Москви і на шкоду цілої Европи. Мова тут не про саме „Східнє Льокарно“. Мобілізація італійського війська на австрійських кордонах показала дуже виразно абсурдність пактів взаїмної помочи. Коли австрійський уряд рішуче відмовився користати з італійських військ у боротьбі проти національно-соціялістичних відділів в Каринтії та Стирії, то можна собі уявити, як буде боронитися кожна держава проти „інтервенції“ большевицьких частин на її території! Головною шкодою цілої німецької акції в Австрії як для самої Німеччини так і для цілої Европи є безумовне ослаблення Німеччини супроти Москви.

До цього прийшло в деякій мірі наслідком взагалі досить невиразної і нерішучої політики Німеччини супроти Москви та неозначеного напрямку самого національно-соціялістичного руху. У своїй акції рятувати Німеччину від комунізму і московської небезпеки уряд Гітлера стрінув безсумнівні симпатії у поважних політичних колах не лише Італії, а й Анґлії. Зовнішня політика німецького уряду супроти Москви, ведена послідовно відповідно до цієї внутрішньої політики, стрінулаб безумовно раніше чи пізніше признання інших великих держав. На превеликий жаль німецька політика звернулась не безпосередньо на схід, де лежить господарська будуччина і порятунок Німеччини, а в значній мірі до Австрії та держав з німецькими меншинами. Елементарність національно-соціялістичного руху на превеликий жаль в багатьох випадках перемогла доцільність його політичного глузду. Національно-соціялістичний рух взявся за переведення другорядних завдань безнадійних, а навіть дуже небезпечних при сучасних політичних відносинах в Европі. Треба сподіватися, що друга перестророга, яку дали Німеччині останні події в Австрії, спрямує її на відповідний шлях і охоронить від катастрофи, що булаб безсумнівно катастрофою і для цілої Европи.

Політична поразка та ізоляція Німеччини в Европі можуть мати дуже поважні наслідки для внутрішніх німецьких відносин та зокрема для прискореного розвитку її господарської кризи. Економічний же хаос в Німеччині, а навіть її виключення з господарського звязку з іншими державами, що є ідеалом для деяких німецьких економістів, малиб найбільш фатальні економічні наслідки для інших великих держав. Таким робом перестророга для Німеччини є тож перестророгою і для інших великих держав.

Коли західно-европейські державні мужі обурюються тепер на розвиток терору в Европі, на занепад інтернаціональної моралі та на поворот середневіччя, а навіть варварства, то їм треба відповісти, що вони жнуть тепер лише те, що посіяли по скінченні світової війни. Ті, що обурюються тепер на нарушення „самостійности“ Австрії, забули на жаль, що вони нарушили свого часу самостійність сімдесяти міліонів народів, що стогнуть і гинуть тепер в московськім ярмі. Вони забули, що підтримували свого часу реакційних московських ґенералів в їх намаганнях повернути визволені нації до московського ярма, а коли це не пощастило, признали незабаром після того панування большевицької Москви над цими націями.

Ті „моральні“ політики, які з обуренням відвертаються від масакр у Мюнхені, Берліні, та Відні, повинні глянути трохи далі, поза польський кордон, де не минає дня без масакр по московських „застенках“, де кожний день вигибає український нарід через терор і повільну голодову смерть. Коли ці державні мужі гадають, що можна втримати в Европі різні мірки для міжнародного права, культурности і людяности, то вони дуже помиляються. Основа всіх моральних норм є їх рівність і одинаковість для всіх.

Дозволивши большевикам руйнувати весь схід Европи та вводити „новий лад“ по рецепті пятилітох, західно-европейські держави спричинили господарську крізу для цілої Европи, та передусім для найбільш обтяженої фінансово повоєнної Німеччини. Коли наслідком цього в Німеччині повстали стихійні рухи, що йдуть не лише всупереч бажанням Західньої Европи, а часом і всупереч змаганням самих провідників німецької нації, то самою ізоляцією Німеччини чи її поставленням під московську куратель Східного Льокарна лиха не усунеться. Навпаки, воно лише збільшиться.

Основні причини того, що діється в останнім часі в Німеччині та Австрії треба шукати не у тих державах, а поза ними, у загальних европейських відносинах викликаних роками наскрізь хибної політики супроти Москви. Хай-же австрійська перестророга не минеться марно, ані для Німеччини ані для Европи.

М. Данько.

ГОЛОС МИТРОПОЛИТА.

Директор Бабій упав жертвою українських терористів, дрож жаху потрясла цілим народом. Убивають зрадливим способом найліпшого патріота, заслуженого громадянина, знаменитого педагога, знаного й ціненого всіми приятеля, опікуна й добродія української молоді. Вбивають без ніякої причини, хіба лише тому, бо їм не подобалася виховна діяльність покійного. Вона була перешкодою в злочинній акції втягування середне-шкільної молоді в підпольну роботу. Якщо так є, то всі заслужені й розумні українці впадуть з рук скритовбийців, бо нема розумного українця, який не противився би такій злочинній акції. Нема педагога ані вчителя, який не стверджував би, що допускається тяжкого злочину проти молоді той, хто відводить її від праці, а втягає в підпілля. Нема одного батька ані матери, які не проклинали би провідників, що зводять молодих на бездоріжжя злочину.

Якщо хочете зрадливо вбивати тих, що противляться вашій роботі, прийдеться вам убивати всіх учителів і професорів, що працюють для української молоді, всіх батьків і матерей українських дітей, усіх настоятелів і провідників виховних українських іституцій, усіх політиків і громадянських діячів. А передовсім прийдеться вам скритовбийствами усунути перешкоди, які у вашій злочинній і глупій роботі ставляє духовенство разом з Єпископами.

Бо ми від літ стверджували й стверджуємо й не перестанемо повторяти, що злочин є все злочином, що святій справі не можна служити закрівавленими руками. Не перестанемо твердити, що хто деморалізує молодь, той злочинець і ворог народу.

Скритовбийник доконавши зрадливо підлого душегубства вважав себе може за героя, хоч сповнивши свій злочин утікав, як чоловік, що стидається свого поступку. Утікав перед дочасною карою, думав, що самогубством втече перед суспільною відповідальністю і вічною карою. Достойний ученик провідників українських терористів, що безпечно сидячи за границями краю наші діти вживають до убивства їх батьків, а самі в безіменній авреолі геройства тішаться вигідним життям стягаючи жертви заграничних патріотів призначені для народу, котрого добро нищать.

Злочинну роботу українських терористів, яку ведуть божевільні, осуджує, осудила нераз і не перестане осуджувати вся українська преса й всі українські політики без огляду на партійну приналежність. А все-ж є ще такі, що не здають собі як слід справи, до якого ступня злочинна і безглузда ціла та робота. Тому усіх товаришів і учнів покійного дир. Бабія запрошую до зложення прилюдного свідоцтва про його прикмети й заслуги. Нехай цілий народ ясно видить, якою дорогою він, а якою дорогою його убийники бажали вести нашу молодь.

Поміж незвичайними прикметами покійного була та рідка прикмета, яку виробляв він і в молоді — відвагу. Знаючи, на що наражається, той старшина української армії сповняв тяжкий обовязок для наших дітей і з пожертвованням добра власного і добра родини не покидав становища. До жовніра, що не вмів утікати, зза плота стріляв не так нещасний збаламучений і засліплений убийник, як радше боягузи, що втікають перед карою, відповідальністю, опінією, таксамо як у війні боягузи втікали з фронту.

Підлюте, в день св. пророка Ілії 1934.

† АНДРЕЙ, Митрополит.

Українське шкільництво на Поліссі в минулому і тепер.

II.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

У березні 1918 р. приїздить з Великої України для організування громадського українського життя на окупованих „німцями" землях представництво у складі секретаря холмського губерніяльного комітету Т. Олесюка, представника міністерства освіти В. Дмитрюка, представника м-ва здоровля А. Васильчука, представника м-ва внутр. справ Козловського, представника м-ва сповідань Войтюка, представника від судівництва Павлюка і представника в церковних справах теперішнього архієпископа Волинського Олексія. Справу освіти від „Української Громади" сильножупанників перейняв комісаріят освіти під кермою Карпа Дмитрюка, у складі комісарів: М. Калихевича, Т. Олесюка і С. Гладкого.

В половині червня в Бересті розпочалися лекції на перших учительських українських курсах. Ці двохмісячні курси існували до грудня 1918 р. і дали поверх 600 відповідно підготовлених учителів. З Великої України також прибували учительські сили. Всі вони діставали посади. На Поліссі функціонувало більше 300 шкіл. Закладалася „Українська Учительська Спілка", почали вести працю по окремих селах „Просвіти". Політичні зміни на Великій Україні та в українсько-польських відносинах фатально відбилися на шкільництві Полісся, котре наслідком відділення від Великої України недавнім воєнним фронтом і браку скорої залізничої лучби з нею лишилося серед світової заверюхи цілковито безборонне.

ВІД 1918 Р. — НОВА НАЦІОНАЛЬНІСТЬ „ТУТЕЙША".

Польська влада від половини листопаду 1918 р. зайняла Холмщину та Підляшшя; всі українські школи були зачинені. В лютому 1919 р. польське військо стало фронтом по Поліссі за Пінськом; і тут, на теренах, занятих польською владою, українські школи зачинялись одна за одною.

Фахові українські учительські сили, позбавлені праці в рідній школі, не знаходили собі посад і в польських, що почали відкриватися владою, хочби й прослухали польські учительські курси. Приватне українське шкільництво на Поліссі теж опинилось у дуже тяжкому становищі. Дозволу на відкриття українських шкіл не давали на цілому Поліссі, мотивуючи це тим, що українців на Поліссі нема, а є білоруси та люди „тутейші". Ця дивовижна національність „тутейша" і досі населяє українські повіти Полісся. З усіх національних меншин на Поліссі чомусь саме українцям прийшлось так тяжко зі шкільництвом: жидівські школи відкривалися і відкриваються без усякої заборони, а інші меншини щей прибуток на тому мають, бож уже в 1919 році колишню українську вищу початкову школу в Бересті дозволено відкрити... як російську. І тепер вона іствує, як „Гімназіюм Російского Товажиства Доброчинносьці в Бжесьцю н. Б."

ДІЙСНІСТЬ І ДОМАГАННЯ.

Громадянство поліське як і інших західно-українських земель, гостро відчувало потребу в рідній школі і в 1920 р. в червні в Варшаві на конференції представників громадянства Волині, Холмщини, Підляшшя та Полісся в справі шкільництва, між іншими, були виставлені такі постуляти:

1) щоб школа для української людности була національно-українська;

6) школи українські мають бути удержані, як і польські, на кошт державний;

7) повинна були проведена сітка народніх українських шкіл з тим, щоб у місцевостях з українською людністю російські школи були зреформовані на українські;

9) в 1920-21 р. мають бути відкриті українські гімназії у Володимирі, Ковлі, Луцьку, Бересті й Холмі;

10) в чотирьох останніх місцевостях мають бути відкриті й українські вчительські семинарії;

16) треба перевести поділ шкільної адміністрації та інспектури на польську та українську з рівними правами;

18) українська шкільна адміністрація та інспектура мусять складатися з українців.

ОБІТНИЦІ, ЯКІ ЗГОДОМ ЗАТЕРЛИСЯ.

Тоді — в 1920 році — ці домагання зустріли з боку лівих та центральних польських партій дуже велику прихильність, так пп. Дашинський, Барліцький, Дембський, навіть дивувались скромности вимог українців і давали якнайдалі йдучі обітниці, щодо реалізації їх. Час минав, обставини мінялися і обітниці пішли в непамять. По повороті польської делегації з Риги, у справах шкільництва починає переважувати думка пана Станислава Грабського, котрий заявив в пресі, що за 25 літ у Польщі не буде українського питання, бо всі будуть поляками.

Коли в 1917 році на Поліссі підчас німецької окупації було 250 українських шкіл, у 1918 році до 300, то в 1920-21 шк. році їх нараховувалось 35, а саме: в повіті Камінь-Коширському — 6 шкіл при 6 учителях та 244 учнях; у Сарненському 29 шкіл при 51 учителях і 2175 учнях; з них 6 шкіл припадало на міста при 23 учителях і 844 учнях, а 29 на села при 34 учителях і 1575 учнях.

Та в скорому після того часі українських шкіл на Поліссі вже не іствувало, всі вони були зачинені, хоч людність нераз домагалась для своїх дітей освіти в рідній мові.

31. липня 1924 р. виходить закон, який дозволяє відкрити державні українські школи при виконанні певних формальностей в українського населення.

Зародились надії і наші селяни почали по цілому Поліссі масово складати декларації шкільним інспекторам. Декларації складала людність усіх поліських повітів безпосередньо на руки інспекторів; виняткам були лише декларації берестейського і кобринського повіту, котрі пройшли через „Просвіту" в Бересті і для того могли бути зареєстровані.

(Докінчення буде.)

Контроля над прилюдними збірками.

Дня 15. ц. м. входить в життя розпорядок міністра внутрішніх справ про контролю над прилюдними збірками. Збірки вільно переводити тільки за дозволом адміністраційної влади. Заборонені збірки в державних і самоврядних урядах, у школах і на теренах, що належать до війська. Тільки у вимкових випадках дозволені збірки в тих місцях.

У прилюдних збірках не можуть брати участи діти і молодь до 18 літ, та шкільна молодь за вимком студентів вищих шкіл. Хто переводить збірку, мусить мати легітимацію, видану установою, що організує збірку і затверджену повітовою адміністраційною владою. Установа, що організує збірку, обовязана вести реєстр для нормування збіркової акції та її вислідів. Реєстр треба переховувати 6 місяців від дня закінчення збірки. Після закінчення має бути оголошений в пресі звіт про суму зібраних жертв і поділі чистого доходу на призначені цілі.

—o—

По широкому світі.

— Воєнний суд у Тульоні засудив на тяжку вязницю пастора, що не хоче служити при війську.

— „Дейлі Телеграф" повідомляє, що арх. Отто, вступивши на австрійський престіл, готов зректися всього, що Австрія втратила наслідком війни.

— Китайська влада заборонила жінкам купатися прилюдно.

— В Мексику відкрито руїни старинного міста пігмеїв, що мали високу цивілізацію.

— На Кореї згинуло від повені 350 осіб.

Заява пані Олени Д. Лотоцької, голови Союзу Українок Америки.

В українських американських часописах появилась заява такого змісту:

Склались обставини тепер так, що мені неможливо дальше залишитись головою Союзу Українок Америки, бо неможливо мені виконувати як слід мої обовязки і посвячуватись організації далі, з такою энергією, якої я не щадила ніколи на протязі 9 років, від коли працюю для ідеї зорганізування українського жіноцтва в Америці.

Інцидент, якого невинною жертвою впало хвилево моє імя, буде незабаром цілковито вияснений судовою дорогою і щодо цього я не маю ніяких побоювань. Але маю побоювання за те, що деякі одиниці, яким доля Союзу Українок Америки цілком не лежить на серці, використали цей випадок на те, щоб підкопувати мою працю в організації, захитати моїм авторитетом і внести в ряди Союзу Українок Америки замішання й розклад, щоб потім за те все мене винувати.

До цього довести не можу, бо дорожу організацією. Тому саме вношу резиґнацію з уряду голови Союзу Українок Америки і передаю головство в руки першої заступниці голови, пані Аннети Кмець. Заразом заявляю, що як тільки здоровля моє дещо поправиться і я успокоюся, далі працюватиму по змозі моїх сил в організації, яка мені сьогодні є може дорожчою, ніж колинебудь, бо бачу великі можливості для праці зорганізованого українського жіноцтва на ріжних ділянках нашого народнього й культурного життя в Америці.

При кінці зазначую, що роблю це ще й тому, що в найближчому році припадають 10-літні роковини заснування Союзу Українок Америки, і я бажала би собі щоб не вийшло нічого, що могло би бути перешкодою в приготуванні українського жіноцтва в Америці до найторжественнішого й найхосеннішого відсвяткування цих таких дорогих для нас усіх роковин.

Уступаючи зі свого становища, взиваю всіх наших членкинь не допустити до розбрату в нашій організації і прошу не слухати підшептів всяких опортуністів та карієровичів, що бажалиб використати нашу організацію для особистих цілей. Союз Українок Америки призначений для загального добра, для народніх справ та для справ і добра української жінки в Америці. І таким він має надалі залишитись. І залишиться, якщо ми далі служитимемо вірно його ідеї.

Олена Добуш Лотоцька.

Після смерти Гінденбурґа.

ГІТЛЕР ЗАЖАДАВ ПЛЕБІСЦИТУ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Канцлер Гітлер переслав вчора вечором міністрові внутрішніх справ письмо, в якому обговорює конечність правного полагодження справи, звязаної з урядом президента республики, яка повстала після смерти Гінденбурґа. Гітлер просить видати розпорядок, що уможливив би йому обняти цей уряд. Діло в тому, щоби надати конституційну силу розпорядкові, що лучить уряд канцлера з президентом республики, а що всяка влада походить від народу, слід видати розпорядок, що приготовляє всенародній плебісцит у цій справі.

НЕ ПРЕЗИДЕНТ, АЛЕ „ВОЖД“.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Канцлер Гітлер переслав міністрові внутрішніх справ Фрікові письмо, в якому підкреслює, що велика постать покійного Гінденбурґа надала титулові президента республики зовсім виїмкове значіння, вяжучи його з його прізвищем. Тому канцлер просить видати розпорядок, щоби в урядових і позаурядових взаєминах титулувати його як досі тільки „вождом“ і канцлером республики. Крім того канцлер висловив бажання, щоби рішення кабінету, яке злучило уряд канцлера зі становищем президента республики, дістало санкцію німецького народу шляхом плебісциту.

АГЕНДИ ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО БЮРА.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Канцлер Гітлер доручив державному секретареві пок. президента Гінденбурґа д-рові Майснерові вести дальше дотеперішні агенди бюра президента республики.

ПЛЕБІСЦИТ 19. СЕРПНЯ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Вчора попол. відбулося засідання кабінету республики на якому канц. Гітлер виголосив промову, присвячену памяти покійного президента республики. В промові канцлер підкреслив важку втрату, яку має Німеччина наслідком смерти президента Гінденбурґа, і заявив, що без його допомоги теперішній уряд ніколи не дійшов би до влади.

Опісля кабінет вирішив, що плебісцит у справі злуки уряду канцлера зі становищем президента республики відбудеться в неділю, 19. серпня ц. р. Формула голосування буде такого змісту: „Уряд президента республики лучиться з урядом канцлера республики. Через те дотеперішні компетенції президента республики переходять на вожда і канцлера Адольфа Гітлера. Він визначить свого заступника“.

ПОХОРОН ГІНДЕНБУРҐА 7. СЕРПНЯ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Врочистости, звязані з похороном президента Гінденбурґа розпічнуться в понеділок 6. серпня вполудне жалібним засіданням Райхстаґу, на якому промовить вожд і канцлер республики Адольф Гітлер. Похоронні врочистости відбудуться у вівторок 7. ц. м. в год. 11. передпол. під Таненберґом у Східних Прусах. В ночі з понеділка на вівторок тіло буде перевезене з Нойдек до Таненберґу. Підчас похоронних урочистостей в дні 7. серпня в год. 11.45 буде припинений всякий рух на одну мінуту в цілій Німеччині. Не тільки всякі вози, але й прохожі обовязані задержатися в тій хвилині. Мінуту розпічне биття дзвонів. Похоронні врочистости будуть трансмітовані радієм.

СПОЧУВАННЯ Б. ЦІСАРЯ.

ЛЬОНДОН, 3. 8. ПАТ. З Дорн повідомляють, що б. цісар Вільгельм вислав таку депешу до полк. Гінденбурґа, сина пок. фельдмаршала: „Цісарева і я сповиті жалобою, обєднуючись в болі з Вами та з цілим німецьким народом. Життя, яке Бог щедро благословив, дійшло до свого краю. Князь наслідник престолу предложить наше останнє прощання безсмертному героєві зпід Таненберґу. **Вільгельм Rex**“.

НА ВЕРШКУ СИЛИ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Декрет, принятий після довгих нічних нарад урядом республики, є фактом незвичайної ваги для Німеччини. На Гітлера спливає повнота екзекутивної влади в республиці. Він є не тільки провідником одинокої в Німеччині партії, що має власну поліцію й виконні органи, але є теж канцлером, що держить у своїх руках долю держави, а рівночасно й президентом, що має найвищу військову владу. Гітлер це без сумніву державний муж, що має тепер найвищу владу на світі.

ГОЛОСИ ФРАНЦУСЬКОЇ ПРЕСИ.

ПАРИЖ, 3. 8. ПАТ. Париська преса присвячує численні статті памяти Гінденбурґа. Ген. Дебеней називає його в „Ексцельзіорі“ шляхотною постаттю, перед якою його противники з великої війни можуть похилити шпаду, якою мірилися з його шпадою. Одночасно париська преса стверджує, що доля Німеччини опинилася в руках одної людини, яка взяла тим способом на себе велику відповідальність. Гітлер здобув владу, невідому досі в історії Німеччини, більшу, ніж мали Гогенцолерни. Обняття найвищої влади в державі є новою революцією, радше суспільною ніж політичною, яка щойно тепер розпочинає направду експеримент нової Німеччини.

Ширіть наш часопис!

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. СЕРПНЯ 1934.

ГАЛИНА БОБИЛЯКОВА.

Воєнні смутки і радощі.

Спомин.

Настала ніч, темна, мрячна, холодна, нічим ніч осіння, а був то вже квітень, зближався Великдень 1920 р. Прийшла така сама темна і чорна як цілий ряд попередніх та стулила змучені очинята молодої дівчини, приспала стуження серце і вколисала сумні думки сімнацятьлітньої гімназистки. А недалеко, може на один-два кільометри від хутора, посувалася в той час тінь чоловіка, а радше якогось страховища. Припадаючи до землі, вставала то повала на руках і ногах вдовж дороги. Ледви доволікся під вікно затишної хати і легенько застукав. Галя з просоння зірвалася, сіла на ліжку та вслухувалася у відгомін голосу. Це неможливо! це уява! і перед її очима пересунулася жахлива картина повна могил без хрестів, заціпенілих трупів, між ними теж він, молоденький старшина.

„Відчиніть“ — чути було вдруге під вікном. Якась нестримна радість при цьому, і жах розпирали її груди. Побудила домашніх, підійшла до мами і рвучим якимсь крикливим голосом шепнула: „Мамцю Любко вернувся!“

У хату ввійшов й Любчик та не такий, як перед хвилиною бачила його в уяві. Це був кістяк, ще страшніший тим, що щось говорив та повертався як манекін. Ще останки на ньому одежі старшини Галицької Армії, віддірвані підошви черевиків позвязувані дротиками. Прийшов, привитався та гірко заплакав, бо говорити не міг.

З Камінця Поділ. пішком вертався домів, схорілий девятькратно поворотним тифом. Одежа як позшивана рубцями, так повнісенько в них вошей. Сів і попросив їсти. Зразу почув з другої кімнати запах свіжо спечених баб, бо була це Великодна Пятниця. Пив молоко й їв, їв і пив наперемінy а всі стояли біля нього і ніби з якоюсь святістю дивилися, що він робить.

— Любку! защебетала перша Галя — їй Богу! більше не дам, та дивись! ти цілу бабку вже зїв! — вхопила від нього „цілушку“.

Він дивився на любу дівчину веміхненими очима і сам собі не вірив, де він. „Гай-гай! де Коростень, Бердичів, Житомір, Жмеринка! Чи думав я паньство до Вас так загостити? Чи не вірили ми кріпко, що вернемось у славі? — Як захорів я на тиф, боявся страх вмерти. Я вірив і знав лиш одно, що мушу ще жити, що не кінець ще прийшов нашим змаганням!... Вертався я полями просячи хліба у добрих людей, а вечором завертав на дорогу, якою мав іти. Бувало сяду в рові, зїм кусок хліба, здається відпочав та встати годі. Раз два!, раз! два! — командував собі зтиха, що ноги жвавіше посувалися. І ноги так кріпко підносилися, як колись ми на Київ ішли! І спомини — виринув, здається, у кожного в серці. Згадала мати найстаршого сина лікаря, що в Барі на тиф помер, згадала середущого, що ще з австр. війни десь у російськім полоні пропав, згадала про батька, що згинув як заручник без вісти.

Побажали собі доброї ночі і розійшлися, а темна ніч знов розпростерла свої крила над тихим — привітним хутором.

І поплили дні гарні-веселі. Молодий хорунжий вертався до здоровля і сил, Галя раділа щастям і як сонічко ясна веселила, а він оповідав про свої воєнні переживання:

В часі повороту зі сербського фронту, в дорозі через Австрію, в місті Марбурґу довідався я від полонених сербів, що вертались додому, що Львів в українських руках.

Надіхав поспішний поїзд набитий військом і став побіч нашого транспорту. Скочив я на ступні вагону і видрапався на дах. Так їхав я, як і багато інших від полудня цілу ніч і вважаючи на тунелі лежав непорушно на пів закостенілий.

Над досвітком були ми в Відні. Тут на головному двірці була вже нашa стежа з жовто-блакитною перевязкою за рукаві і відсилала всіх до збірного пункту — артилєрійських касарень. Над вечір чекала нас велика несподіванка в маленькім мадярськім містечку **Satoralja Ujhely** не доїхали добре до стації як мадярські жовніри привитали нас стріляниною та кинулися грабувати. Віз я ще з фронту гарний револьвер, та тут мусів з ним попрощатися. На деяких кидалися розлючені мадяри зі звичайними ножами і відбирали від них, що мали. Над ранком хтось із наших виглянув через вікно і побачив, що поїзд стоїть на якійсь стації а з нашого транспорту ні сліду. Показалося, що вантажні вози зі стрільцями відлучили і пустили на лінію Лавочне а до нашого возу дочепили довжезний ряд з полоненими москалями і пустили на інший шлях. Цілий курінь тимсамим розлетівся. Треба було пішком добиратися з Закарпаття на Галицьку землю.

Ох, що за радість і втіха була тоді у нас. Одно здається було бажання у всіх — чим скорше дістатися там до столиці, де вже кровавилось українське стрілецтво.

На другий день були в Стрию, але свого транспорту вже не судилось побачити. А потім Львів, відворот, славні дні зпід Чорткова до Педемишлян — плач, як Збруч вічку переходили.

Продажа церковної землі і лісів на Волині.

„Разделиша ризи моя і о одежде моей меташа жребій".

ХТО ПРОДАЄ І З ЧИЙОГО УПОВНОВАЖЕННЯ?

Розпродажа церковних земель розпочалася в році 1925. Головними комісіонерами для продажі були три протоєреї „благочинные" Терешко Шиманов, Михайло Борецький і бувший офіцер білої армії Яковлєв. Стан земельних справ у православних сільських парохіях (по волинськи: „парафії") на Волині за царських часів було таке:

Для забезпечення сільського духовенства для кожної парохії (парафії) була визначена норма не менше 33 десятин землі в „урожайних" околицях і 50 десятин в місцевостях менше врожайних. Не дивлячись на те нормальні наділи траплялися дуже рідко і церкви мали землі далеко більше від установленої норми. З переходом Волині до Польщі влада обмежила норму в урожайних місцевостях до 30 га.

Протоєреї комісіонери поділили Волинь на 3 райони. Шиманов взяв середину, Яковлєв частину, що межує з Совітами, а Борецький західньо-північну; накинулись вони на ті землі, що були поверх норми. Митрополит видав уповноваження на продажу перше цим трьом протоєреям, а потім були ще декому видані додаткові уповноважння, вже спеціяльні, на продажу в означуваних парохіях, нпр. протоєреєві луцького собору знаменитому Павликовському на продажу в Горко-Полоківській парафії 8 га. і Підгайцях 14 і 1/2 десятин.

ТАЄМНИЦЯ ПРОДАЖІ: СКІЛЬКИ І ЗА ЩО?

Скільки продано всієї землі на цілій Волині, за яку ціну і де поділися одержані гроші, — ніхто цього не знає. Продавці-протоєреї твердять, що митрополит Денис дістав з усієї готівки 40 відс.

Дуже цікаве питання, в який спосіб могли бути продані церковні землі на вічність тоді, як цивільним кодексом, що обовязує для Волині, є т. зв. „Х. том, часть 1. збірника цивільних законів"?

В цивільному праві нема й згадки про таку продажу церковних земель, а навпаки: Церкви й монастирі були такими „великими стяжателями" і мали так багато земель, що право накладало заборону на скупування їх. Навіть якби хтось зробив заповіт, в котрому записує землі на власність церкви або монастиря, то право на закріплення цієї землі могло бути дане тільки з „найвищого дозволу" на внесок Святішого Синоду (другий пункт 1067 ст. Х. том). Треба признати, що „іереев" охотних до продажі церковних земель не бракувало і в старі часи, бо інакше чим можна би пояснити такі перлик, як 779 ст. тогож закону, де сказано: „При владжуванні в імені священиків актів на продажу ними нерухомого маєтку треба передусім переконатися, що маєток справді належить не до церкви, а до продавця". Не дивлячись на правну заборону отці протоєреї надумали продати церковні землі на вічність і сповна дістали ціну купна.

Як далі побачимо — плян продажі був вироблений у Варшаві, коли протоєреї дістали уповаження. Цей плян виробляли очевидно консисторіяльні „крючкотворці". Продажа йшла по одному шабльону і покупці дістали однакові документи. Наводжу взірець одної такої продажі:

ОДНА УМОВА.

Василь Савіцький і Данило Тростянчук із села Пекалове, дубенського повіту, купили у Шиманова церковної землі своєї парафії 3 га. 2775 м. кв. Замість обіцяної, коли дадуть задаток, „купчої крепості" — табулярного акту — Тростянчук і Савіцький дістали такий акт:

„Умова державн. Місто Дубно 8. червня 1925 р. Нижче підписані: Терентій Шиманов, благочинний дубенського повіту, ділаючий в імені і на користь православної церкви дубенського повіту, на підставі уповноваження Митрополита Православної Церкви в Польщі з дня 20. липня 1925 за Нр. 1568 з одної, — Василь Савіцький і Данило Тростянчук з другої сторони заключили умову такого змісту: 1. Священик благочинний Терентій Шиманов на підставі вище згаданого уповноваження і на підставі арт. 1711 том Х. цивільних законів віддає цією умовою в аренду вище поданим особам 3 га. 2275 м. кв. (далі йде описання границь ґрунтів) з тих земель, що належать до православної церкви села Пекалова млинівської ґміни, що має звишку понад 30 га. 2. Вище описана земля віддається в аренду названим особам на 12 літ від 8. серпня 1925 до 8. серпня 1937. 3. Арендна плата за землю виносить за перший рік 1900 зол. а за решту літ по 15 зол. щорічно. 4. Впродовж вище поданого терміну мають арендатори право ужиткувати арендовану землю як їм подобається. 5. Арендатори мають право будуватися на арендній землі, а будова буде їх виключною власністю, котрою можуть розпоряджати, як їм подобається. 6. Всі податки від арендованої землі платять арендатори. 7. По одержанні дозволу на продажу відданої в аренду землі мають арендатори право набути на власність цю землю по виплаті повної суми, що припадає як арендний чинш по цьому контракті. Кошта зладження акту купна-продажі приймають на себе арендатори. 8. Свої права на аренду можуть арендатори передавати третім особам вповні і частями. 9. Коли минеться час, на який заключено цей контракт, на випадок відмови щодо продовження цієї умови по ціні останніх 11 літ на дальший час при збереженні постанов цієї умови, а також якби власник землі поставив такі умови, котрих арендатори не могли би приняти, виплатить власник арендаторам вартість всіх поставлених будинків і кошт уліпшення землі і до повного розрахунку власник землі не може жадати усунення арендаторів з землі. 10. На випадок, якби власник не мав вже відданої в аренду землі чи не додержав котроїнебудь з постанов цієї умови, повинен заплатити арендаторам титулом конвенціональної кари подвійну суму грошей, одержаних на підставі цієї умови, а умова остається в силі; а якщо якогонебудь пункту цієї умови не виконають арендатори, то арендний чинш, виплачений ними, припаде власникові землі і умова стає неважною.

Слідують підписи: Священик благочинний Терентій Шимонов, уповноважений Митрополита Варшавського, Волинського і цілої Православної Церкви в Польщі. Василь Савицький, Данило Тростянчук. Відпис цієї умови засвідчений дня 8. серпня 1925 нотарем Матусевичем до Нр. 2590 а Нр. засвідчення оригіналу 2609. (З цего виходить, що відпис був засвідчений раніше, як оригінал, бо оригінал засвідчений по Нр. репертюріюм на 19 нумерів пізніше!).

ДИВНІ ПОСВІДКИ НА ГРОШІ.

За яку дійсну ціну купили землю Савицький і Тростянчук, трудно сказати на підставі актів Окружного Суду в Рівному (ч. спр. 2 С. 1940/28), з яких ми черпали відпис тієї умови, бо крім умови в актах Окружного Суду находиться 5 посвідок, виданих вже по її заключенні, разом на 775 зол.

Перші чотири посвідки підписані Шимановим, де він вже мовчить, що він „уповноважений Митрополита Православної Церкви Волині і всієї Польщі". В декотрих посвідках сказано, що Савицький чи то Тростянчук дали гроші „за землю", а в декотрих нічого не сказано, а тільки: „Одержав тільки й тільки грошей". Пята посвідка підписана: Священик Жипчинський.

Вже ці посвідки самі характеризують цю темряву, в якій живе волинський селянин. Тростянчук і Савицький видали — як вони це казали на суді — векслі, але замість правдивих посвідок заплати, в яких було би сказано, що гроші береться на покриття векслів, видається їм посвідки без ніякої правної вартости. Правда, що Шиманов векслі вернув, але якби він у міжчасі помер, або хотів крутити, то що тоді моглиб значити ці жидівські цетлики?

Додаю, що ці квитки приложені до другої справи, з якої виходить, що Шиманов втягнув Тростянчука й Савицького в таку умову, що вони зовсім знищилися та розбили своє господарство. Про це — завтра.

Хведір Стерня.

Слідами III. береж. бригади йшов з піснею на Чуднів, вступав під грімке „слава" в Житомір, бачив сотні помордованих українців більшовицькою ЧеКа і міцно тулив запорошеного кріса до своїх грудей. А там, як у сні Бердичів, Вінниця, Вороновиця, Немирів і свіжий ворог „Золотопогонник", що мов то гайворони крякав про „неділімую"....

Прийшов і Тульчин і четвертий ворог, що сорок тисяч положив в холодну землю — тиф...

Одної ночі — оповідав він — приснився мені рідний дім. На подвірю посеред згарища лежав з розбитою головою мій дорогий батько. Конав, а я приїхав на сивім коні з України. Я крикнув, зірвався його ратувати, та в цій хвилині, мене привели зі двору в лічницю.

І дійсно того дня, як я пізніше довідався помер мій батько, утікач, в околицях Проскурова. Довідався я, що батько мій утік також з українською армією за Збруч і є в околицях Проскурова, постановив я за всяку ціну його відшукати. Він теж шукав за мною, за одиноким своїм сином, та не побачив, бо впав жертвою страшної пошести як багато — багато інших.

Вже далеко зполудня — ще трохи сонце сховається за лісистий горб. На однім узгірі гарна — невеличка, мурована церковця — по другім боці приходство — люди виходять з вечірні і збігають у пиз як різнокольорові цвіти. Галя сидить на ґаночку і вдивляється у свої „козачки", що разом зі сусідськими бавляться „в войну". З гори повагу всіх сходить поважною ходою о. Любомир і стрічається з розсміяними очима своєї подруги.

X

Перед обезціненням готівки хоронить грамота на внутрішню позичку Рідній Школі. Одна позичка 25 зол.

Зпоза океану.

НЮЙОРСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ НА УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ.

Кореспондент нюйорського „Таймса" з Москви, Гарольд Денні, поїхав на Україну, щоб пізнати наслідки посухи. Він приїхав до Києва, а звідти автомобілем на совітську урядову фарму („совхоз"), що називається „Большевик", дальше поза містом. Фарма має всього 1.200 арів. Працює там 500 людей, переважно жінок і дівчат, що прийшли туди на роботу із сусідніх громад.

А крім того щодня їздить туди 200 жінок з Києва. Вони їздять кожного дня рано трамваєм і вертаються домів вночі. Це жінки робітників з фабрики, що виробляє машини для цукроварень. Ті жінки за свою працю одержують предмети поживи, якими доповняють зарібки чоловіків у фабриці.

Люди на фармі живуть бідно. Мешкають по 6 і більше в одній кімнаті, жінки по одній боці, чоловіки по другім. Кореспондента приймали теж убогою стравою.

Гарольд Денні порівнює українські дівчата до московських. Українські кремезні дівчата, каже він, не такі як московські плосколиці, без виразу і недбалі.

УКРАЇНСЬКА РАДІО-ПРОГРАМА В НЮ ЙОРКУ.

Від 23. липня, була в Ню Йорку щодня українська радіо-програма із станції WHOM, від години 2.30 до 3. пополудне.

Програму влаштували підприємства Голос України.

ДУХОВНІ ВПРАВИ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Сьогодні покінчилась духовні вправи українських католицьких священиків у будинку Української Католицької Вищої Школи у Стемфорді, Конн. Вправи (реколекції) розпочалися в понеділок, 16. липня, в присутності Преосв. Кир Константина.

Проводив відомий на американській Україні місіонар ЧСВВ., о. Максим Марків, який виголосив 12 проповідей, не зважаючи на своє підірване здоровля. Священики, що були зібрані на вправах, ніколи не сподівалися, щоб проповіди молодого місіонаря могли мати такий успіх. Це були проповіди строго аскетичні, але навіяні таким бажанням служби священиків для свого народу, що навіть і найстарші віком переняліись ними. Не диво, що зібрані Отці Духовні попрощали із жалем о. Маркова устами Впр. о. Филимона Тарнавського з Ню Йорку, дякуючи йому за слова віри в краще майбутнє, а одночасно всі зібрані вислали спільне письмо до настоятеля Чину св. В. В. в Шікаго з подякою за такого знаменитого проповідника.

Це були реколекції лиш для одної половини священиків, бо для другої відбудуться подібні духовні вправи в Пітсбургу (Пенсильванія). На вправах у Стемфорді явилися Отці: Евген Бартіш з Кемден, Дмитро Ґулин з Гартфорд, Василь Гривнак із Сентралії, Яків Дебур з Філядельфії, Мирон Данилович з Нюарку, Дмитро Добротвор з Мавнт Кармел, Іван Захарко з Бейон, Василь Жолдак з Галсон, Михайло Капець з Кейзер, Максим Кінаш з Йонкерс, Михайло Колтуцький з Істон, Роман Крупа з Френкфорду, Максим Марків з Шікаго, Володимир Лотович з Джерзі Сіті, Антін Лотович з Бруклина, Василь Меленьків з Клівленду,

Стефан Маланяк з Реймі, Іван Ортинський з Шенэндо, Михайло Олексів з Шамокін, Олек- сандер Пик з Філядельфії, Павло Процько із Стемфорду, Стефан Побуцький з Оберн, Ан- дрій Рудакевич із Сейнт Клер, Олександер Род- ко з Ансонії, Евстахій Сидоряк з Буффало, Я- рослав Скоропцький з Бервик, Филимон Тарнав- ський з Ню Йорку, Стефан Тиханський з Чесе- пік Сіті, Василь Тремба з Вунсакет, Володимир Уляницький з Нортгемтон, Григорій Цмайло з Фініксвіл, Василь Федаш із Стемфорду, Йосиф Чаплинський з Елізабет, Лев Чапельський з Майнерзвіл, Атанасій Черепаняк з Терривіл, Андрій Хлистун з Вотервліт.

ЗБІРКА НА УКРАЇНСЬКУ ЖІНОЧУ РЕМІСНИЧУ БУРСУ У ЛЬВОВІ.

Пані Михайлина Говиковичева, представниця Українсьокго Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молоддю, приїхала недавно до Канади, до Дітройт. Пані Говиковичева відвідала також українську громаду в Шікаго і Клівленд.

Звідти поїхала до Філядельфії, де зустрілася з українськими жіночими товариствами і провідниками інших наших установ, опісля виїхала до Ню Йорку, щоб там і в околичних громадах ще відвідати українські установи й товариства.

Тому 6 літ пані Говиковичева обїхала багато українських кольоній в Америці і зібрала, ходячи навіть пішки від хати до хати понад 4.000 дол. За ті гроші товариство купило у Львові дім і завело там першу Українську Жіночу Реміснячу Бурсу.

Ця бурса має ще довгу 1.500 дол. Пані Говиковичева зібрала в західних містах несповна 400 дол., а решту рада би дозбирати у східних містах у наших громадах („Америка").

—o—

Всіх комуністів до С. С. С. Р.

Агенція Аваса повідомляє з Вашингтону, що колишній міністр праці Гуссенд виїде незабаром до Москви на переговори в справі висилки до СССР усіх комуністичних аґітаторів та інших російських громадян, небажаних урядові Злучених Держав.

—o—

Відпустки для учителів.

ВАРШАВА, 3. 8. ПАТ. Міністр освіти розпорядком з дня 21. липня ц. р. уповажнив кураторії продовжити відпустки від 23—31. серпня ц. р. тим учителям географії загально-освітних та професійних шкіл, які візьмуть участь у міжнароднім конґресі географів у Варшаві.

НОВИНКИ

— **Традиційне храмове свято церкви св. Іллі в Кривчичах** під Львовом відбудеться в неділю 5. ц. м.: В год. 10-тій врочиста Служба Божа з проповіддю, опісля свячення води й обхід довкола церкви. Підчас Богосулження приграватиме кривчицька орхестра. Кривчицькі громадяне запрошують цим усіх українців Львова на це свято до себе й думають, що приявність їх підтримає на дусі нечисленну українську кольонію Кривчич та підтримає її у змаганні за український характер цього колись наскрізь нашого села. Доїзд трамваєм ч. 8 до двірця Львів-Личаків, звідти 20 хв. ходу через гору до церкви у Кривчичах. Кривчичане ждуть!

— **Абітурієнти Української Реформованої Реальної Ґімназії в Ржевницях біля Праги (Чехословаччина).** В червні 1934. року Українську Реформовану Реальну Ґімназію скінчили і свідоцтва зрілости дістали: 1. Бугаїв Михайло, 2. Вергун Іван, 3. Воронецька Аполінарія, 4. Воронецька Марія, 5. Корнійчуківна Неонїла, 6. Морозівна Марія, 7. Онищуківна Наталка Іванна, 8. Паславська Софія, 9. Статниківна Вікторія, 10, Соловйов Всеволод, 11. Терлецький Микола, 12. Фодчук Роман Богдан, 13. Хлюр Тарас, 14. Худий Іван, 15. Чернявська Аріядна, 16. Якубовський Олександер і 17. приватист Бачинський Василько.

— **Чому увязнено священика?** До замітки під повищим наголовком, поміщеної у вчорашньому числі „Діла", дістали ми вияснення, що арештований о. Еліяшевський не є парохом у селі Бубнищі тільки в Синевідську Нижнім.

— **До Берези Картуської** вислано з Варшави чотирьох членів народово-радикальної організації: рсбітника Зиґм. Дембовського, друкскладача Л. Палюховського і б. урядовців маґістрату Ед. Анджеєвського та Т. Пагкевича.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. СЕРПНЯ 1934.

ЛЕВ ЯСІНЧУК. 4

Наплив еміґрації та її обмеження.

Нова нація. — Натуралізаційні суди. — Край білого дракона. — Боротьба за Тихий Океан.

Американізація навіть у самих початках, де іміґрація була ще свіжа, не натрапляла на особливші перешкоди. Її облекшувала обставина, що зразу напливали майже самі ґерманці і то протестанти, які були ближчі первісним американцям англьо-саського походження. До того ірляндці, які виеміґрували сюди в міліонах і вживали англійської розговірної мови, поширювали ту мову в Америці. Ще в 90-их роках XIX. ст. було в Зл. Державах 4/5 приходців т. зв. „північних" (британців, німців, скандинавців). Згодом цей стан меншав і впав перед 20 роками до 1/4. Натомісць прийшли у великій масі нові типи — італійці і то в такій масі, що перевищили інших приходців у тому часі. Вкінці почали напливати всякі інші народи й розсипалися по американських просторах. Тому ніяка сила не могла витворити з них валу проти американізації.

Якщо нації не становить сама розговірна мова в родині, ані спільна історія, ані навіть спільна доля, що є вислідом чужої волі, але спільнота діяння, — то американська нація тимсамим якби уже істнувала. Американці самі вже вважають себе окремішною нацією. У всіх американців без огляду на походження, без огляду на первісну мову колишніх еміґрантів чи політичний нахил, — є любов і пошана до своєї нової землі, теперішньої батьківщини. Кожний з них гордий на неї, кожний почувається певним, що держава дасть йому захист перед усяким сусідом. Відти самопевність американця, а навіть почуття вищости. Чи не в цьому почутті забезпеки корінь завжди задоволеного усміху американця.

Кожний еміґрант, якої нації він не був би, радо приймає американське горожанство — наскільки може його придбати. Попри іспит з англійської мови, з постанов американської конституції тощо, одною з підставних вимог для осягу горожанських прав, це доказ кандидата, що він „відчуває привязання до конституції Зл. Держав і, що порядок та щастя того краю лежить йому на серці". Натуралізаційні суди відкидали бувало прохання таких кандидатів на горожан, що в часі світової війни не хотіли пристати до американської армії, а тимсамим — на думку суддів — не виявили зацікавлення розвитком і будучністю того краю. Від 1920—1931 р. відмовили були горожанства в 29.478 випадках саме з покликанням на повищу „недостачу". Найбільше тих відмов було 1922 р., бо поверх 10.000. В останньому часі прийшло до самочинної внутрішньої ревізії поглядів на участь Америки у світовій війні й тепер уже натуралізаційні суди не відкидають подань еміґрантів тільки з тої причини, що дана особа не брала участи як американський вояк у світовій війні.

Число еміґрації до Зл. Держав хвилювало. Воно зростало, коли тут по глибших потрясеннях, крізах і нещастях („горожанська" війна, еспанська війна, загальна кріза 1908 р.) прийшли кращі часи, деколи навіть світлі, коли збільшувалося державне й осереднє багацтво. Число еміґрації росло теж у часах політичних неспокоїв у старій Европі, або коли у Зл. Державах були вигляди стати швидко богачем (відкриття золота в Каліфорнії). Так хитався зріст еміґрації аж до хвилини появи урядових обмежень вступу на американську землю.

Відколи припинилися в нас вістки про „боротьбу японців з китайськими бандами", цю боротьбу, з якої деякі наші доморослі зелено-політичні діячі ворожили собі українську державу... на Зеленому Клині, — ми майже призабули про державу білого дракона, який намагається всіми силами сам собі хвости повідгризувати. На щастя, наша землячка, п. Яблонська, що не боїться ніякого дракона, пригадує нам про нього деколи на сторінках „Діла" у своїх блискучих образах. Це край старої культури, що сягає часів Вавилону. По протилежному боці океану розвивається молода американська нація з цивілізацією білої раси.

На китайському побережжі нагромадила природа безмежне богацтво сирівців, конечних у нинішному виробництві. Нездержаною силою виринає нове питання сучасности, хто заволодіє берегами Тихого Океану? Зл. Держави чи Китай або Японія; біла чи жовта раса. Кому відкриє Китай свої ринки: Японії, що туди тиснеться, чи Зл. Державам, перед якими замикаються европейські держави своєю „автаркією".

Це далекосягле питання прочули Зл. Держави політичним нюхом і роблять усі тихі зусилля, щоби вдержатися на Тихому Океані так як до недавна держалася Англія на Атлянтійському.

З огляду на ці можливості в будучности, які важко збагнути з докладністю, з уваги на наплив у 80-их роках XIX. ст. еміґрації менше культурних народів і з огляду на нагальний зріст населення Зл. Держав у тих часах, американський уряд під напором свого робітництва почав видавати закони, що обмежували наплив еміґрації — зразу тільки китайської, відтак загалом монґольської, а пізніше (1907) то й іншої. Дотичні закони нормували, хто має право на поселенчий віз до Зл. Держав і вимагали відповідного умового рівня, фізичного здоровля й означені суми гроша. Уряд боявся, щоби новий поселенець не став суспільною завадою чи тягарем у краю. Тоді й число української еміґрації станула на місці.

Ті законні обмеження не покінчилися й до нинішніх часів. У березні 1932 р. приняв конґрес нове обмеження еміґрації з европейських, а навіть американських країв до 90 проц. тодішньої т. зв. „квоти". Внескодавець, демократичний посол, Джан В. Муре з Кентукі, доказував, що безробіття наказує загатити доплив свіжих еміґрантів на той час, коли стільки американських горожан і давних еміґрантів ходить без праці й ночує на вулицях.

— **На що вже треба дозволу староства.** Міністерство внутрішніх справ рішило, що на улаштування гойданок, панорам, силомірів і апаратів зручности потрібний дозвіл староства. Також на уставлення люнет і телескопів до оглядання небесних тіл потрібний дозвіл староства.

— **Нова обіцянка.** Міністерство комунікації приняло делегацію союзу польських кліматичних підприємств і обіцяло признати лікуванцям знижку у висоті 25 проц. обовязуючої тарифи. Знижка буде обовязувати в серпні і вересні. Ця обіцянка лишиться мабуть тільки обіцянкою, як це сталося зі знижкою для літників, що вертають до дому.

— **20 мільйонів зол. втратила на долярах.** Союз банків у Польщі перевів статистику втрат, які потерпіли наслідком девалюації доляра ті, що льокували свої капітали в доляровій валюті. Показується, що на суму 72 мільйонів зол. відпливу приватних вкладів у банках поверх 20 мільйонів припадає на ріжницю, курсу наслідком девалюації доляра. Одначе та сума не обіймає мільйонових квот, втрачених наслідком долярових вкладів у публичних банках і касах ощадности.

— **Як учителька з Красноброду купила бриянти.** На вул. Сонішній у Львові приступив до Пепі Маргуліес, учительки з Красноброду пов. Замістя якийсь чоловік і запропонував їй за ціну 5.000 зол. купно „дорогоцінних родинних бриянтів" вартости кільканацять тисяч зол. Покликався притім на свого товариша „ювілера". Маргуліесівна злакомилася на бриянти й умовилася з обома незнакомими мужчинами до Замостя по гроші, а тоді вони відвезли її на головний дворець, зложили запаковані в її течці бриянти в багажовій переховальні і дали їй квіт. Опісля вчителька вибрала з банку в Замості свої ощадности в сумі 1.245 зол., забрала з дому ще готівку 135 зол. і вернувши до Львова, дала ті гроші ошуканцям, що дождали її на головному двірці. Решту мала дати вечором на вул. Леґіонів біля складу Фінкельштайна. Одначе коли прийшла в означеній годині, не застала нікого. Тоді поїхала на головний двірець і відібрала з переховальні теку. Аж тепер ствердила, що мала діло з ошуканцями, бо куплені бриянти були звичайним чеським склом. Справою занялася поліція.

— **Краєва хроніка.** Тернопільський воєвода не затвердив міської управи в Золочеві й іменував комісаричним бурмістром ем. полк. Бжезінського, б. гімн. проф. в Золочеві і його заступником місцевого книгаря д-ра Цвердлінга. — Із церкви в Селисках пов. Станиславів вкрадено дорогоцінні річи і 15 зол. готівкою. — В Кільчичах пов. Самбір згоріли 3 доми, 5 стоділ і 2 штуки худоби. — В ріці Бузі коло Сокаля виловлено тіло невідомої жінки. — В Девятичах пов. Перемишль Петро Войтович пострілив підчас сварки Василя Росовського, який помер у дорозі до шпиталю. — В Тустановичах біля Борислава арештовано Осипа Писняка й Олексу Соловія з жінками за участь в нападі на Михайла Яворського, який наслідком побиття помер. — В Журавниці кинулася під потяг 35-літня вдова Марта Вахта і згинула на місці. — В Самборі повісилася на цвинтарі незнана жінка, у віці коло 35 літ. — На дорозі між Гаями і Підбірцями під Львовом невідомі напасники покололи ножами селянина Яворського, що їхав фірою і боронився перед грабунком. — На дорозі біля Надвірної бавилися пастушки найденою артилерійською гранатою і спричинили вибух, від якого один хлопчина згинув, а чотирьох тяжко поранило. — В Дністрі під Незвиськами пов. Городенка утонув 16-літній Петро Федорський. — В ставі в Добрянах біля Городка Яг. скінчив самогубством незнаний мужчина у віці коло 40 літ. — В Коломиї застрілився в домі своєї нареченої капраль 49 п. п. Влод. Віняржк з причини перешкод в наміреній женячці.

З ДОРОГИ ЖИТТЯ.

З усміхів Мельпомени.

Як надходить вакаційний вечір, львовяни тиняються по місті як собаки. Не можуть найти собі місця. Не кожні ноги витягнуть громадянина на Високий Замок і за місто. Посідають біля стола в місті і зітхають:

— Якби бодай який цирк приїхав...

— Або наш театр...

І пригадуються сцени з давніх театральних літ. Згадуємо.

Життя мандрівного театру має свою красу і принаду і дещо з циганського романтизму.

Там справді з журбою радість обнялась. Дні холоду і голоду переплітаються з годинами успіху, безжурної майже дитячої втіхи (бо актори здебільша старі діти), веселих подій, прекомічних життєвих ситуацій, анекдот тощо.

*

Було це за дирекції М. Губчака. Театр переїздив підводами на російське Поділля. Після кількагодинної томлячої подорожі зупинився транспорт у малому прикордонному містечку, щоби годину відпочати та покріпитись. Довгий ряд підвод задержався на ринку біля маґістрату, де містилася теж огнева сторожа.

Дружина дістала строгий приказ бути за годину при возах, щоб податись у дальшу дорогу та добитись перед ніччю до другого міста.

Розбрилися акторики по всіх закутинах малої подільської діри, позасідали за столи і коло шинквасів та забалакалися.

Минула година, ба й друга. Жінки сидять за возах, тратять терпець, — чоловіків нема.

Тоді винахідливий директор пішов до вогневої сторожі та попросив, щоб затрубіли так, як сиґналізують у місті пожежу.

Вийшли два сторожі, стали трубіти і поставили тихе місточко на ноги. Зійшлася величезна юрба народу — прийшли й актори.

Тоді директор заладував свій транспорт на підводи і за годину були вже за Збручем...

Раз знову переїздив театр з одного міста на заході від Львова до другого. Було гарне літо, дорога йшла між буйними ланами, частинно поміж пребагаті ліси родини Шептицьких, та крізь села.

Після кількох годин подорожі добились до передмістя невеличкого городу, де наша мандрівна Мельпомена мала розбити свої шатра. День раніше тою самою дорогою їхали підводи, що везли декорації й ґардероби.

Коли табор возів, що везли театральну дружину минав передміські димки, вибігла з хати якась здорова дівчина, та побачивши акторів закричала на все горло:

— Мамо, веріть шмаття з плота, бо комедіянти їдуть!..

*

Діялось це в Тернополі, коли „Бесіда" вела театр у власній управі, а делеґатом від виділу був Іван Ґуляй.

Зголосилося двох молодих адептів з просьбою, щоби їх приняти в склад театральної дружини.

Були це: Іван Рубчак та Йосип Стадник.

Першою умовою приняття були тоді: добрий голос і слух.
іспиту.

Ґуляй попросив капельника Долісту, щоби він випробував кандидатів. Сам прислухався до

На кінці рішив, що Рубчак нездалий, а зі Стадника виробиться добрий тенор...

Щойно після довгих перемов удалося Долістові переконати Ґуляя, щоб заанґажувати обох.

Рубчак ще сьогодні чудує силою й барвою голосу, Стадник ніколи й не пробував стати тенором...

Таких то мали ми знавців, що рішали у справах театрального мистецтва...

Тиберій Горобець.

— **Жертва розяреного бика.** На фільварку у Враковищах біля Любавни зірвався з припону бик і вибіг на подвіря. Сторож Франц Ґавінський хотів його зловити, але бик зловив його на роги і вдарив об стіну стодоли, опісля став доптати його ногами. Коли нещасного добули зпід ніг розяреної звірини, мав поломані руки та ноги і пробитий живіт, з якого вилазили кишки. Заки приїхав лікар, Ґавінський помер.

— **Добра гр. Замойського продали на ліцитації.** В окружному суді в Ліді відбулася ліцитація дібр гр. Томи Замойського на заспокоєння претенсій одної ціріхської фірми. На ліцитацію виставлено 7.493 гектарів поля і ліса зі 160 господарськими і мешкальними будинками, млином, електрівнею і т. п. Все те оцінено на 4 мільйони золотих, а купила на ліцитації варшавська промислова фірма Горацій Геллер за 425.000 зол. Купно дібр за таку малу суму довело до того, що більшість гіпотечних вірителів не дістала нічого.

— **З Польщі.** У Варшаві помер польський композитор Петро Машинський, визначний педаґоґ і музичний діяч. — В Залісі пов. Серадз доконано незвичайної крадежі. Коли 72-літний Ігн. Узембло з жінкою вернув з 3-денних відвідин свого сина, не застав своєї хати ані обори, яку тимчасом злодії розібрали і вивезли. — В селі Радлині під Яроціном знайшли на залізничому шляху тіло місцевого пароха кс. Пепшицького, який наслідком нервового розстрою скінчив самогубством. — У Варшаві не вільно їздити човном по Вислі без попереднього іспиту.

— **Відкрили печеру Зевеса.** Італійський археольоґ проф. Марінатос відкрив на Креті т. зв. печеру Зевеса, де за грецьким переказом, привела Рея на світ „найвищого бога". В печері найдено дотепер велике число дорогоцінних наремінників та щирозолоту статую якогось бога. Розкопки в повнім ході.

— **Неприємна пригода дипльомата.** Бельгійському послові в Атенах Леонові Немрі притрапилася немила пригода. На залізничому двірці мало відбутися святочне прощання грецького президента, який мав виїхати з Атен. На свято прибув також Немрі. Вхід до двірця був обставлений поліцією, яка мала всіх прохожих леґітимувати. Коли один з поліціянтів звернувся до Немрі з запитом, чи має перепустку, цей відповів зайкою. Обурені поліціянти й аґенти кинулися на бельгійського посла з ґумовими палицями й кулаками та збили його до непритомности. Тоді зревідували його й показалося, що жертвою їхніх побоїв упав бельгійський посол. Усі греки поперелякалися, повстала велика метушня й треба було в Леона Немрі прохати вибачення.

— **Китайські бандити.** Близько міста Люєню заатакували китайські бандити поїзд східнокитайської залізничої лінії. Вони зірвали шини, так що льокомотива й пять ваґонів зісунулося з насипу. Почалася стрілянина, в якій військова охорона поїзду побила бандитів. Число вбитих і ранених ще не устійнене.

— **Катастрофа на ріці.** На ріці Тічіно під Турбідж (Італія) перевернулася моторова лодка, наслідком чого із 18 пасажирів 11 втопилося.

— **Згорів історичний готель.** В середущій Франції в місцевости Брієв згорів готель „Де Бурду". 600 мешканців готелю утікло зі самим лише життям і мусіло огневі на поталу зіставити всі свої речі. Шкоди обчисляють на кілька мільйонів франків. „Готель де Бурду" належав до найстарших готелів Франції. Повстав він у 1708 р. і пробувало у ньому багато визначних осіб, між іншими папа Пій VII.

— **Чарівник доктором „honoris causa".** Індіянський чарівник Білий Сокіл з племени Чорних Ніг дістав від американського університету Колюмбія титул доктора гоноріс кавза. Він виявив один із таємних лікувальних засобів свого народу, чим дуже прислужився медицині. За цю зраду виключено його з племени Чорних Ніг, але є він першим індіянином, який дістав такий титул.

— **Факір убиває сина.** Калькутанський суд засудив на досмертну каторгу Шейка Ганіфа, який забив свого синка. Озвірілий батько запровадив його до мошеї і тут, перед цілим народом підрізав йому горло. Опісля оголосив, що післав сина до неба, щоб молився за всіх музулман до Бога й Могамета, а він сам Ганіф, є віднепер факіром. Суд обійшовся з убийником так солідно тому, що злочин був заподіяний наслідком релігійного фанатизму.

— **Сучасна робінзонада.** Командант американського пароплава „Абрагам Лінкольн", що кілька днів тому причалив до Панами, каже, що на маленькім острові Тарапі віднайшов летуна Фльойда й фільмову зірку Марту Арбукль, які кілька літ тому безслідно щезли. Пара Робінзонів почувається на своїм острові знаменито й цілком не думає вертатися до вітчини. Роскішна природа Тарапі вистарчає їм вповні. 13. липня 1931 р. відлетіли Фльойд та Марта Арбукль з Каліфорнії до Гонолюлю. По дорозі зіпсувалася їм машина й вони мусіли причалити на острові Тарапі, де вже залишилися.

— **Рай нудистів.** В околицях Льондону заложили англійські нудисти новий „райський сад". Недавно відбулося його святочне відчинення для публики. У святі брало участь коло 100 осіб, чоловіків і жінок, з найкращого англійського товариства. Обовязував „райський стрій", лише служба була убрана в лібериї. Прізвища гостей невідомі, бо англійські часописи через дискрецію їх промовчують.

—o—

Нові книжки й журнали.

Володимир Белушко: ВІЛІЄМ ШЕКСПІР — РЕСПУБЛИКАНЕЦЬ? Записки Наук. Тов. ім. Шевченка. Том. CLIII., випуск III. Львів 1934 від ст. 100—163.

Дописи.

СОКАЛЬ.

Заборона оснування діточих садків в повіті. Кружок „Рідної Школи" в Сокалі ще на весну вніс подання до староства на дозвіл по отворення діточих садків в повіті. По ріжних перипетіях і відсиланні від Анни до Кайфи староство відмовило дозволу. На 28 місцевостей одержано... один дозвіл в Зубкові. Провідницями садків мали бути кваліфіковані учительки, які й перейшли відповідний курс. В повіті істнує кілька діточих садків чи захоронок, які проводять С. С. Служебниці, але в останніх днях маємо докази, що декому і тих кілька захоронок є сіллю в оці. Якже можна краще опікуватись дітьми і берігти їх від злого впливу, як у рідних захоронках і діточих садках, під опікою кваліфікованих сил?

Концерт бандуристів. В неділю, дня 29. липня відбувся концерт двох бандуристів в Сокалі; а це п. інж. Теліги і Шуля. Концертом захоплювалися присутні, хоча менше могли бути вдоволеними бандуристи... касою. Та можна думати; що причиною було не лише громадянство, але й інші умовини. Є повна надія, що на другий раз саля буде виповнена по береги.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Закордонне радіо.

Субота, 4. серпня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Плити, 17·15 Концерт, 20·15 Оперетка, **Прага** (470,2) 12·30—13·20 Сальонова орхестра, 15·15 Джезбенд, 20·00 Оперетка, **Копенгаген** (255,1) 15·00 Концерт, 17·00 Плити, **Лягті** (1807) 17·00 Плити, **Париж** (1649) 14·00 Легка музика, 18·45 Плити, 20·00 Оперетка, **Штрасбург** (349,2) 17·00 Камеральний концерт, **Атльона** (531) 18·00 Плити, 19·30, 21·10 Радіорхестра, **Берлін** (356,7) 19·10 Циганська музика, 21·10 Концерт, **Рига** (514,6) 18·30 Латвійські пісні, 19·03 Серенади, **Гамбург** (331,9) 16·00 Концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 20·10 Концерт, **Ляйпціг** (382,2) 16·00 Симфонічна орхестра, **Будапешт** (549,5) 18·05 Радіорхестра, **Стокгольм** (426,1) 19·30 Концерт солістів, **Міляно** (368,6) Сучасна музика, **Рим** (420,8) 21·30 Симфонічний концерт.

Неділя, 5. серпня 1934.

Відень (506,8) 11·20 Симфонічний концерт, 17·20 Плити, 10·05 Оперова музика, **Братислава** (298,8) 12·00 Концерт, **Прага** (470,2) 7·00, 12·15 Концерт, 9·40, Плити, 9·55 Болгарська музика, **Талін** (410,4) 13·10 Легка музика, **Лягті** (1807) 11·00 Концерт, 17·00 Плити, **Париж** (1649) 7·00, 8·00 Плити, 10·15 Концерт, 17·00 Комедія, **Штрасбург** (349,2) 18·30 Ресітталь, **Гільверзум** (1875) 14·40, 19·55, 21·10 Концерт, **Білгород** (439,8) 19·30 Квартет, **Ковно** (1935) 17·50, 21·55 Концерт, **Берлін** (356,7) 17·00 Опера „Золото Рену", **Ляйпціг** (382,2) 20·15 Концерт, **Мінхен** (405,4) 20·40 Радіоконцерт, **Осльо** (1154) 10·02 Церковна музика, 19·30 Концерт, **Букарешт** (365) 20·15 Еспанська музика, **Стокгольм** (426,1) 21·00 Концерт солістів, **Будапешт** (549,5) 12·30 Концерт, **Рим** (420,8) 20·45 Опера.

Львівське радіо.

Субота, 4. серпня 1934.

6·30—7·25 Раннішня авдиція, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольогічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Легка музика, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Плити, 16·00 Концерт, 17·00 Весела авдиція для дітей, 17·50 Популярна музика, 19·00 Всячина, 19·15 Легка музика, 19·50 Спортові вістки, 20·00 Концерт, 20·30 Плити, 20·40 Пісні, 21·02 Вечірний денник, 21·12 Легка музика, 22·00 Актуальна гутірка, 23·05—24·05 Трансмісія з Варшави.

Неділя, 5. серпня 1934.

8·00—8·55 Раннішня авдиція, 9·00—11·00 Трансмісія з Варшави, 11·00—11·57 Трансм. з Кракова, 12·10—13·00 Концерт, 13·00—13·10 Музичний фейлетон, 13·45 Відчит, 14·00—14·50 Концерт, 14·50—15·05 Відчит, 15·05—15·25 Трансмісія з Варшави, 14·45 Лісова скринька, 16·00 Весела авдиція, 17·00 Сільва рерум, 17·10—19·00 Концерт солістів, 18·00 Львів у 1914 р., 18·15—18·45 Концерт, 19·00 Всячина, 19·14 Концерт, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Актуальний фейлетон, 20·35—20·50 Відчит, 21·02—22·00 Трансмісія з Варшави, 22·00 Спортові вісти, 22·15—23·10 Весела львівська хвиля, 23·10—23·15 Трансмісія з Варшави, 23·15 Комунікати, 20·20 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·27 і пів.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·64, Париж 34·90 і пів, Берлін 205·90, Ціріх 172·67, Амстердам 358·10, Прага 21·98, Міляно 45·42, Нюйорк кабель 5·29·50, Нюйорк чеки без трансакцій.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 3. серпня н. р. платив кооперативам за:

1 к. десер. масла	2·10	зол.
1 л. молока	0·15	„
1 л. сметани	0·60	„
1 к. верць	2·50	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло, молоко, сметану вдержана, на яйця звишкова.

Маслосоюз повідомляє, що від 5. серпня н. р. платить своїм доставцям **за 1 кг.** живої ваги птиці, льоко подвіря птахомисарні „М. С." у Львові (вул. Б. Глованцького 23):

Курята	(пара курят важить не менше як 1·50 кг.) за 1 кг.	0·95	зол.
Кури	I кляса „	0·80	„
„	II „ „	0·60	„

Тенденція дещо сильніша.

ПОДЯКА.

Щиро дякую Вп. П. лікареві д-рові **Розенбаумові в Станиславові, вул. Смольки,** за дуже дбайливе, хоча безінтересовне лікування мого Мужа, бл. п. д-ра Якова Поврозника.

Станиславів, дня 31. липня 1934.

Ольга Поврозникова.

Подяка.

Невблагана, несподівана смерть забрала нам дня 26. липня 1934. найблагороднішу дочку, дружину а матір **бл. п. Ажалію з Юськевичів Онуферко.** Прибиті тяжким горем зазнали ми багато доказів співчуття від наших Свояків, Друзів і Знайомих, які поспішили, щоби помічю і серцем облегшити нам тяжкі хвилини. Тому відчуваємо потребу серця подякувати Їм.

Зокрема дякуємо Всечеснішим Отцям Канонікові Романові Лободичеві за провід похоронів і відправу поминального Богослуження, О. Валіхновському за відправу Панахиди, О. О. Горняткевичеві і Савращеві за участь у веденні похоронів, О. Антонові Лучаківському, пароховї зі Зборн за участь у похоронах і відчитання поминального Богослуження, О. Антонові Онуферкові, пароховї зі Скалата за відправу Служби Божої за спокій душі Померщої. Щиро дякуємо також Вп. П. П. Лозовим і П. Войцеховській, які поспішили з першою помічю, дякуємо всім Друзям, Знайомим, і Своякам за поміч і участь у похоронах, за ті сердечні, теплі, щирі слова співчуття і потіхи, Хорові Думки і Бояна за звеличання сумного похоронного обряду і всім тим, котрим ми в тяжкім горі не вспіли донести про смерть Покійниці, а всеж поспішили нам зі словами співчуття й потіхи.

Нехай Всевишний винагородить всіх Вам за Ваше добре серце.

Станиславів, у серпні 1934.

Олена Юськевичева, мати,
Григорій Онуферко, муж,
113 **Соня Онуферко, дочка.**

Подяка.

Прибиті горем з причини втрати Найдорощого Мужа і Батька **бл. п. д-ра Якова Поврозника,** ем. віцепрокуратора окружного суду в Станиславові складаємо оцим найсердечнішу подяку всім, які в якийнебудь спосіб причинилися до злагіднення нашого болю.

Передусім дякуємо Преосвященому Кир Іванові за відправу. Дякуємо ВПР. О. Пралатові д-рові Я. Медвецькому за відправу Служб Божих і Парастасів, за виголошення прегарної похоронної промови та величавий похоронний провід. Дякуємо Впр. Отцям Крилошанам д-р Бойчукові, д-р Баранові і Лободичеві, які Своєю присутністю звеличали цей сумний похоронний обряд.

Дякуємо також Високоповажаним Панам Суддям і Прокураторам Судів у Станиславові за участь у похоронах. Дякуємо всім товариствам у Станиславові, які поспішили віддати останню послугу свому товаришеві праці.

Сердечну подяку складаємо всім Приятелям і знайомим, а зокрема Впр. О. Пралатові Я. Медвецькому і дир. А. Гавдякові за ласкаву нам першу поміч та потіху в такому тяжкому для нас горі.

Тому, що ми не всилі висказати подяки Всім за Їх співчуття та участь, то нехай ще Всевишний заплатить Їм сторицею.

Станиславів, дня 31. липня 1934.

Ольга і Олена Поврозники.
Марія з Поврозників і Омелян Плешкевичі.

За редакцію відповідав Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.